

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሐገሥ ወልዱ

ሒሩት መለሰ

በላቸው አንሺሶ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- ወ/ሮ አያልነሽ ዘገየ- ጠ/ሙሉጌታ ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ ተስፋዬ ደምሴ- ጠ/ጌታቸው ሞላ ቀረቡ

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የጀመረው በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ነው። የአመልካችና የተጠሪ ጋብቻ በፍቺ ከፈረሰ በኋላ የንብረት ክፍፍሉን በተመለከተ ባለሙያ አጣርቶ ለፍ/ቤቱ ውጤቱን የገለጸ ሲሆን ፍ/ቤቱም የቀረበውን ውጤት በአብዛኛው ተቀብሎ በተወሰኑ ጉዳዮች ራሱ መርምሮ ውሳኔ ሰጥቷል። ፍ/ቤቱ ራሱ መርምሮ ውሳኔ ከሰጠባቸው ነጥቦች ውስጥ አንደኛው የእቁብ ገንዘብን የሚመለከት ነው። ንብረት አጣሪው በአቶ ታደሰ ተክሌ የሚሰበሰብ እቁብ መኖሩን አረጋግጠው ሁለቱም የእቁብ ገንዘብን እኩል መካፈል ስላለባቸው ተጠሪ ለአመልካች ብር 247,500(ሁለት መቶ አርባ ሰባት ሺህ አምስት መቶ ብር) እንዲከፍሉ ሲወስኑ በተጠሪ የሚሰበሰበውን እቁብ ግን ፍ/ቤቱ እንዲያጣራው አሳስቦታል። በዚህ መሰረት ፍ/ቤቱ ጉዳዩን አጣርቶ የዚህን ገንዘብ ግማሽ ተጠሪ ለአመልካች እንዲከፍሉ ሲወስን በአቶ ታደሰ ተክሌ የሚሰበሰበውን እቁብ በተመለከተ ስለማጽደቁ በውሳኔው ሳይጠቅስ አልፏል።

አመልካችም ለችሎቱ በአቶ ታደሰ ተክሌ ዳኝነት ይሰበሰብ የነበረውን እቁብ በተመለከተ በንብረት አጣሪው የቀረበውን ውሳኔ ፍ/ቤት ሳይጸድቅ ስላለፈው ይታረምልኝ በማለት አመልክተው ፍ/ቤቱም ይህንኑ ማጽደቁን በውሳኔው ሳያሰፍር ያለፈው በዝንጋታ በመሆኑ ይህንንም እቁብ ግራ ቀኙ እንዲካፈሉት የሚለው ዓረፍተ ነገር ቀደም ሲል በሰጠው ውሳኔ ውስጥ እንዲካተት በማለት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 መሰረት ትእዛዝ ሰጥቷል።

በዚህ ውሳኔ ተጠሪ ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው ፍ/ቤቱ በአመልካች የቀረበው ጥያቄ በይግባኝ የሚስተካከል እንጅ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 መሰረት የሚስተካከል አይደለም በማለት የፍ/ቤቱን ትእዛዝ ሸሯል። በዚህ ላይ አመልካች ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ጠይቀው ይግባኛቸው ተቀባይነት ሳይገኝ ቀርቷል።

ከዚህ በኋላ አመልካች የስር ፍ/ቤት በአቶ ታደሰ ተክሌ ሲሰበሰብ የነበረውን እቁብ አስመልክቶ አጣሪው የሰጠውን ውሳኔ ሳይጸድቅ ማለፉ ስህተት ነው በማለት ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረቡ ሲሆን ፍ/ቤቱም ይግባኝ የቀረበበት ጉዳይ የይግባኝ ማቅረቢያው ጊዜ ያለፈ በመሆኑና የይግባኙ ማቅረቢያ ጊዜ ያለፈውም በበቂ ምክንያት ስላልሆነ ይግባኙ ተቀባይነት የለውም በማለት ውድቅ አድርጎታል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ላይ ለዚህ የሰበር ችሎት አቤቱታ አቅርቦታል። ችሎቱም አመልካች ያቀረቡት ይግባኝ ጊዜው ያለፈበት ነው ተብሎ ውድቅ የመደረጉን አግብብነት ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ አድርጎ ግራ ቀኙ ክርክራቸውን በቃል አሰምተዋል። ችሎቱም መዝገቡን እንደሚከተለው መርምሯል።

ከፍ ሲል እንደተገለጸው የንብረት አጣሪው በአቶ ታደሰ ተክሌ ከሚሰበሰበው እቁብ ተጠሪ የወሰዱት 495,000 (አራት መቶ ዘጠና አምስት ሺህ ብር) ግማሽ ለአመልካች እንዲከፈላቸው ወስነዋል። ፍ/ቤቱ የንብረት አጣሪውን ውሳኔ ሲያጸድቅ ግን ይህን የእቁብ ገንዘብ በተመለከተ የተሰጠውን ውሳኔ ሳይጸድቅ አልፎታል። አመልካች ይህ የታለፈው ነጥብ

እንዲታረምላቸው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 መሰረት ለፍ/ቤቱ ጥያቄ ሲያቀርቡ ፍ/ቤቱ ይህን ነጥብ ሳይያዝ ያለፈው በዝንጋታ መሆኑን በማሳያነት አጣሪው የሰጡትን ውሳኔ አጽድቋል። ተጠሪ ግን ይህን ትእዛዝ ተቃውመው ይግባኝ ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው የአመልካች ጥያቄ ሊስተናገድ የሚገባው በይግባኝ እንጂ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 አይደለም በማለት ወስኗል። ይህ ውሳኔም በፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ፀድቋል። እንግዲህ ከክርክር ሂደት አመልካች ይህን ክርክር ያስነሣውን የእቁብ ገንዘብ በተመለከተ በዳተኝነት ትተውት የተቀመጡ ሳይሆን ለፍ/ቤት ጥያቄ አቅርበው በክርክር ሂደት ላይ ነበሩ። ሳይቆይ የታለፈው የእቁብ ገንዘብ እንዲታረም ተገቢ ነው ባሉበት የሥነ-ሥርዓት መንገድ ጥያቄ አቅረበው የነበረ ቢሆንም ጥያቄው የቀረበበት ሰርዓት የሥነ-ሥርዓት ሕጉን የተከተለ ነው አይደለም በሚል በተነሣ ክርክር የተወሰነ ጊዜ ማለፉን ተገንዝበናል። የመጨረሻ ፍ/ቤቱም ጥያቄው ሊስተናገድ የሚገባው በይግባኝ ነው በማለት ከወሰነ በኋላ አመልካች ሳይዘገዩ ይግባኝ አቅርበዋል። በእርግጥ አመልካች ይግባኝን ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ባቀረቡበት ወቅት ይግባኝ የተጠየቀበት ውሳኔ ከተሰጠ የ60 ቀናት ጊዜ አልፏል። አመልካች ያቀረቡት ይግባኝ ጊዜው ያለፈ መሆኑን ፍ/ቤቱ የተረዳው ዋናው ይግባኝ በሚታይበት ጊዜ በመሆኑ አመልካች ጊዜው ያለፈበት ይግባኝ ማቅረቢያ ማስፈቀጃ አላቀረቡም። ፍ/ቤቱም ጊዜው ማለፉን እንደተረዳ የማስፈቀጃ ማመልከቻ እንዲቀርብ ማድረግ ሲገባው ይህንን ባያደርግም አመልካች ይግባኝ ሳይቀርቡ ጊዜው ያለፈበትን ምክንያት ግን ተመልክቶ በቂ አይደለም በማለት ወስኗል።

አንድ ፍ/ቤት ይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜው ያለፈበት ምክንያት በቂ መሆኑን ሲረዳ ይግባኝ እንዲቀርብ ሊፈቅድ እንደሚገባ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 326/1/ ስር ተመልክቷል። በመሆኑም ፍ/ቤቱ የቀረበለት ምክንያት በቂ መሆን አለመሆኑን በአግባቡ ሊመረምረው ይገባል። በእርግጥ በቂ ምክንያት የሚባሉትን ነገሮች ሕገ ዘርዘር ያላስቀመጣቸው በመሆኑ ለመወሰን አስቸጋሪ መሆኑ ግልጽ ነው። በመሆኑም የምክንያቱ በቂ መሆን አለመሆን በእያንዳንዱ ጉዳይ ከሚቀርቡ ፍሬ ነገሮች ጋር ተገናዝበው ሊመዘኑ ይገባል።

በተያዘው ጉዳይ አመልካች ተጠሪው ከወሰዱት የእቁብ ገንዘብ ግማሹ የሚገባቸው ለመሆኑ በአጣሪው ተወስኖላቸው ይህንን ነጥብ ፍ/ቤቱ ሳይያዝ አልፎታል። ይህ ጉዳይ ሲታረም የሚገባው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 ነው ወይስ በይግባኝ ነው የሚለው ጉዳይ ክርክር እየተደረገበት ስለነበር እንጂ ጊዜው ያለፈው አመልካች መብታቸውን ሳይጠይቁ ዳተኝነት አሳይተው አለመሆኑን በመዘገቡ ከቀረቡት ፍሬ ነገሮች መረዳት ይቻላል። በመሆኑም የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜው ያለፈው በበቂ ምክንያት አይደለም በማለት የሰጠው ውሳኔ ከላይ የተጠቀሰውን የሥነ-ሥርዓት ሕግ በአግባቡ ያላገናዘበ ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 59015 መጋቢት 4 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
2. አልካች ይግባኝ ሳይቀርቡ ጊዜው ያለፈባቸው በበቂ ምክንያት ነው ብለናል።
3. አመልካች ያቀረቡትን ይግባኝ ተቀብሎ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥ ጉዳዩን ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 343/1/ መሰረት መልሰናል።
4. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ ይቻቻሉ። የስር ፍ/ቤት መዝገብ ይመለስ።
5. መዝገቡ ተዘግቷል። ለመ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ